

HORIZONT 2022/22

Migrációkutató Intézet

Tárik Mészár – Dobó Géza: [Embercsempészek Magyarország déli határánál: szervezett bűnözés, trendek és módszerek](#)

Tárik Meszár – Dobó Géza: Embercsempészek Magyarország déli határánál: szervezett bűnözés, trendek és módszerek

1. BEVEZETÉS

Az idei év első nyolc hónapjában az előzetes számítások szerint mintegy 188 200 illegális belépést észleltek az Európai Unió külső határain.¹ Ez 75%-os növekedést jelent az előző év azonos időszakához képest. Augusztusban az EU tagállamai körülbelül 32 800 illegális határátkelést regisztráltak, 35%-kal többet, mint 2021 azonos hónapjában. Továbbra is a nyugat-balkáni a legaktívabb migrációs útvonal az EU-ba. Augusztusban 15 900 észlelés történt itt,² ami közel háromszorosa a tavalyinak. Az illegális határátlépések magas száma a Nyugat-Balkánon már jelen lévő migránsok ismételt átlépési kísérleteinek tudható be.

Az Európai Unióba bejutni próbáló bevándorlók számára Szerbia döntő állomást jelent az úton. Bár az ország nem tartozik az EU-hoz, de annak peremén található, így az oda érkező migránsok már majdnem a célegyenesben érezhetik magukat. A nyugat-balkáni migrációs útvonalon haladó bevándorlók több utat is választhatnak. Ezek közül kettőt érdemes kiemelni:³

1. Az első Törökországból kiindulva Bulgárián keresztül jut el Szerbiába, majd pedig onnan az Európai Unió első országába, Magyarországra.
2. A második útvonalon a bevándorlók ugyancsak Törökországból indulnak, majd Görögországon és

¹ FRONTEX 2022.

² FRONTEX 2022.

³ PASTORE 2018; KOVÁCS – PÁRDUCZ 2022.

ABSZTRAKT

A 2015-ös európai migrációs válság idején menekültek és bevándorlók százezrei érkeztek az Európai Unióba a nyugat-balkáni útvonalon keresztül, amely főként a szíriai, iraki és afganisztáni konfliktusok elől menekülők egyik fő migrációs tranzitrégiójává vált. Több mint fél évtizeddel később az útvonalon már több biztonsági határzár is húzódik, de a bevándorlók beáramlása azóta sem szűnt meg. Amikor a balkáni korridor nyitva volt, a menekültek és bevándorlók biztosak voltak abban, hogy védelmet találnak, miután valamelyik EU-tagállamba eljutnak. Mostanra a helyzet sokat változott, mivel a „kerítések” és az egyes pontokon bevezetett szigorú határőrizetek az útjukat állják, ami miatt teljesen ki vannak szolgáltatva az embercsempészeknek, akik nemcsak, hogy komoly összegekhez jutnak illegális tevékenységük által, hanem a közrendet és a régió biztonságát is fenyegetik.

Észak-Macedónián keresztül jutnak el Szerbiába, utána pedig onnan Magyarország vagy Horvátország irányába haladnak tovább. (Ezekon kívül további alútvonalak is léteznek.)

A bevándorlók egyértelműen tranzitrégióknak tekintik a balkáni államokat és Magyarországot is, ahol a gyors áthaladásban érdekeltek, majd olyan országokba akarnak eljutni, mint például Ausztria, Németország vagy éppen Franciaország.

Az elemzés az embercsempészek illegális migrációban betöltött szerepét, valamint módszereiket vizsgálja, továbbá az elmúlt időszakban tapasztalható tendenciákat is bemutatja. Emellett a közösségi médiában az arab anyanyelvű embercsempészek és bevándorlók kommunikációjának bemutatásával, valamint az ott szerveződő, főként az illegális migrációhoz köthető tevékenységek feltérképezésével egy ritkán vizsgált területre reflektál.

2. A SZERB MIGRÁCIÓS HELYZET

Nem lehet pontosan felmérni, hogy naponta hányan érkeznek, és hányan hagyják el Szerbiát, így azt sem, hogy hány bevándorló tartózkodik jelenleg az ország területén. Sokan közülük csempészcsoportokon jutottak be, így a belépésüket sehol nem rögzítették. Egy évvel ezelőtt hivatalosan még csak 7 000 bevándorló tartózkodott Szerbiában.⁴ Jelenleg az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) adatai szerint hozzávetőlegesen 12 500 migráns van az országban,⁵ ám kutatók és szakértők szerint a valós adatok ennél 25-30%-kal magasabbak lehetnek. Hivatalos szerbiai információk szerint július végéig összesen 5 719 személy tartózkodott a befogadóközpontokban, többségük afgán, pakisztáni, szíriai és bangladesi állampolgár.⁶ Emellett több ezren élnek a határ közelében, elhagyatott és romos épületekben, akiknek jó része észak-afrikai arab származású, valamint az erdős területeken afgánok és pakisztániak is jelen vannak. Sokan azért nem vonulnak be a nagyobb befogadóközpontokba, mert azok túlságosan távol esnek azokról a pontokról, ahonnan meg akarják kísérelni az illegális határátlépést, ezenkívül sok a panasz a szerbiai menekült- és migránsbefogadó központokban tapasztalható állapotokkal kapcsolatosan.

A bevándorlók és embercsempészek egyik fő központja Szerbiában a belgrádi „afgán park”. Az elnevezés természetesen nem hivatalos, főként az odalátogató bevándorlók nemzeti hovatartozása miatt került be így a köztudatba. A park a városközponttól nem túl messze, közvetlenül a központi buszpályaudvar mellett található. Szinte naponta tűnnek fel ott a kisebb-nagyobb csomagokat cipelő bevándorlók, akik azokra a kisbuszokra várnak, amelyek majd a határhoz szállítják őket. Szerbiában mindenki tudja, mi folyik az „afgán parkban”, de úgy tűnik,

⁴ INFO MIGRANTS 2022.

⁵ UNHCR 2022.

⁶ KOVÁCS – PÁRDU CZ 2022; UNHCR 2022; RYBARCZYK 2022.

a szerb hatóságok már csak azért sem reagálnak a problémára, mert az ország befogadó létesítményei túlszűfoltak, és további emberek befogadása nagy kihívást jelentene számukra. Mindenesetre ez utóbbi hozzáállásnak köszönhetően az egykor a helyiek körében népszerű park az embercsempészek és bevándorlók fontos találkozási helyévé vált.

3. AZ EMBERCSEMPÉSZEK ÍGÉRETEI

Az embercsempészek sokszor azzal az ígérettel csalogatják a migránsokat Európába, hogy ott nagyon hamar munkába tudnak állni, és azt állítják, hogy közvetlenül a kívánt célországba viszik őket. A legtöbb esetben azonban nem ilyen zökkenőmentes az utazás, mivel vannak olyan részei az útvonalnak, amelyeket a bevándorlóknak gyalog kell megtenniük, gyakran sötétben, nehéz terepen és fagypontra alá süllyedő hőmérsékleten. Ezenkívül nem ritka, hogy a csempészek elveszik az emberek pénzét és a semmi közepén hagyják őket.⁷

A Balkánról – habár közel van a bevándorlók végcéljához – az utazás különösen nehéznek bizonyul a fokozott rendőri jelenlét, a szögesdrót-kerítések (biztonsági határfalak) és az embercsempészek miatt, akik sok esetben rendkívül megbízhatatlanok. Emellett az Európai Unióba való bejutás sem jelenti feltétlenül azt, hogy révbe értek. Ha sikerül is bejutniuk, sokuk azon kapja magát, hogy menekülttáborokban és migránsbefogadó központokban ragadt, elidegenedett a társadalom többi részétől, és olyan életet él, amely korántsem hasonlít arra, amiről azt gondolta, hogy Európában várja majd.

4. AZ EMBERCSEMPÉSZEK MÓDSZEREI

A magyar–szerb határon található biztonsági határfalra való átkeléshez a mai napig a létrák használata a legjellemzőbb, amelyeket általában az embercsempészek segítői visznek magukkal. Ez utóbbiak gyakran olyan bevándorlók, akik pénzhiány miatt nem tudják folytatni illegális migrációjukat, vagy már nem is akarnak eljutni a korábban megcélzott végállomásra. A bűnszervezetekhez csatlakozva az embercsempészek segítségére vannak, és többnyire kísérő vagy tolmács feladatokat látnak el.

Az elmúlt időszakban egyre gyakoribbá váltak a hatóságokat ért támadások. Az embercsempészek és segítők főként kövekkel, botokkal és üveggolyókkal indítanak offenzívákat a rendőrök és katonák ellen, vagy sárral és egyéb anyagokkal fedik le a határfalra

⁷ RYBARCZYK 2022.

felszerelt kamerák optikáját, mely cselekedetük sok esetben csak a figyelemelterelést szolgálja.⁸ A bevándorlók általában egymástól néhány száz méter távolságra, több csoportban kísérlék meg az illegális határátlépést, aminek az elsődleges oka az, hogy amíg az egyik csoport elvonja a hatóságok figyelmét, addig a másik megpróbál átjutni a „kerítésen”.

Azonban a bevándorlók nemcsak létrákkal próbálják meg az átkelést, hanem sok esetben alagutakat ásnek, vagy a már meglévő föld alatti járatokat használják. A magyar hatóságok korábban már 24 méter hosszú alagutat is találtak.⁹ Nem ez számít a leggyakrabban használt átkelési módszernek, de a határt őrző rendőröknek és katonáknak, valamint a beiktatási ceremónián már átesett határvadász egységeknek erre is figyelniük kell a létrával történő illegális határátlépések, valamint a folyami átkelési kísérletek mellett.

Az elmúlt időszakban az embercsempészek módszerei egyre agresszívebbé váltak. Nem ritkák a bűnözői csoportok egymás ellen vívott, főleg a terület „fennhatóságának” megszerzéséért folytatott harcai sem. 2022. július elején a műszaki határázárral védett magyar országhatárhoz közeli szerb határvárosban, Szabadkán, halálos áldozattal járó lövöldözés történt. Az ügy hatósági eljárása még folyamatban van, azonban Aleksandar Vulin szerb belügyminiszter az alábbiakat nyilatkozta az esetről: *„Egyetlen embercsempészbanda sem működhet zavartalanul. Nálunk nem kereskedhetnek emberekkel. Szerbia nem lesz migránsparkoló. Nem tűrjük, hogy ázsiai bűnöző sőpredékek büntetlenül garázdálkodjanak országunkban!”* Vulin egyben egy operatív törzs felállításáról is döntött, melynek tagjai többek között a szerb országos rendőr- és csendőrparancsnokság, a terrorelhárító és a határőrizeti egységek, valamint a szabadkai, a zombori és a nagyikindai helyi rendőrőrsök tagjai közül kerülnek ki.¹⁰ A szerb belügyminiszter szavainak látszólagos keménysége ellenére a valóságban nem mindig sikerült hatékonyan fellépni déli szomszédunk hatóságainak a bűnszervezetek, valamint az országban dokumentumok nélkül tartózkodó külföldiek ellen, ugyanis az illegális migránstáborokat habár időnként felszámolják, azok gyakran néhány nap elteltével újrászerveződnek.

5. FACEBOOK- ÉS TELEGRAM-CSOPORTOK

E sorok szerzői 2022-ben több ízben is beszélgetéseket folytattak arab anyanyelvű bevándorlókkal Szerbiában, akik gyakran elmondták, hogy illegális migrációjuk során senkitől sem kaptak idáig segítséget, embercsempészt nem vontak be a próbálkozásaikba. Ezzel szemben a tapasztalat és a közösségi médiában a migránsoknak fenntartott chat-csoportok ennek az ellenkezőjéről tanúskodnak. Csempész nélkül csak nehezen lennének képesek

⁸ PÉNZVÁLTÓ 2022; MARSAI 2022; POLICE.HU 2020.

⁹ PÉNZVÁLTÓ 2022.

¹⁰ KEMENES 2022.

tájékozódni egy idegen országban, még akkor is, ha GPS-szel rendelkező okostelefont használnak. A különböző Facebook-csoportokban gyakran bukkannak fel embercsempészek, akik nyíltan ajánlják fel szolgáltatásaikat az arra fogékony réteg számára. Az ezen csoportokban található hozzászólások négy kategóriába sorolhatók. Az elsőben a bűnszervezetek hamis vagy akár igazi (csak éppen más személyhez tartozó) dokumentumokat (útlevél, személyi igazolvány, jogosítvány, tartózkodási engedély stb.) kínálnak fel megvételre. Gyakran keresnek olyan személyeket, akik hasonlítanak egy konkrét dokumentumon vagy igazolványon lévő fényképre.

„[Felhívás azokhoz az] arab testvérekhez, akik papírok nélkül vannak Európában! Kaphatók nálunk eredeti dokumentumok és európai országok útlevelei [is], valamint állampolgársági [iratok]...”

A kép forrása: Facebook

A második típusú Facebook-csoportokban a bevándorlók teszik fel a kérdéseiket, amelyek többnyire az embercsempészek elérhetőségeivel kapcsolatosak. Általában egy olyan konkrét személy telefonszámát szeretnék megszerezni, akiről már hallottak korábban. A harmadikban embercsempészek a már leszervezett útjukhoz keresnek embereket a fennmaradó helyek függvényében. Előfordul, hogy valaki visszamondja az utat, ami miatt a csempészek a Facebookon toboroznak helyettük bevándorlókat, afféle „last minute” ajánlat gyanánt. A negyedikben pedig tanácsokat adnak egymásnak, hogy éppen melyik útvonalon érdemes próbálkozni, hol csökkent az ellenőrzés intenzitása.

موجود طريق بر مضمون
100% من صربيا إلى النمسا،
يلي جاهز يتواصل على الخاص

Részlet egy szíriai bevándorlóknak és menekülteknek szánt Facebook-csoportból: „Van egy 100% biztos szárazföldi út Szerbiából Ausztriába. Aki készen áll, az keressen privátban?” (Jellemzően a „hirdetésekből” kihagyják a Magyarországot szót, mert a köztudottan szigorú határellenőrzés megemlézése esetleg elriasztaná a fizetőképes bevándorlókat.)

A kép forrása: Facebook

Emellett a Telegram-csoportokban történő szervezkedést is meg kell említeni. Itt lopott okiratokat kínálnak értékesítésre, de még ennél is elterjedtebb az úgynevezett „look-a-like” módszer, amire már korábban is utaltunk a Facebook-csoportok kapcsán. Ennek értelmében anyagi ellenszolgáltatás fejében érvényes úti okmányokat adnak el hasonló kinézetű személyeknek. Korábban a szerb-magyar országhatáron is előfordultak olyan esetek, amikor ezeket használták. Néhány évvel ezelőtt a szerb és a magyar hatóságok közös akciójában, a „LABDA”-műveletben olyan koszovói albán embercsempészeket fogtak el, akik szintén a „look-a-like”-módszert alkalmazták.¹¹

4. EMBERCSOMPÉSZET MINT JÓL JÖVEDELMEZŐ ÜZLET, ÉS A HATÓSÁGOK KORRUPCIÓJA

Ami a nyugat-balkáni embercsempészet becsült éves forgalmát illeti, a genfi székhelyű Global Initiative Against Transnational Organized Crime¹² (GI-TOC) intézet kutatói terepen felvett interjúk alapján bevándorlóktól, határrendészeti feladatokat ellátó hatósági személyektől, NGO-k munkatársaitól gyűjtöttek be adatokat, és az alapján becsülték meg az embercsempészeknek fizetett díjak volumenét. Tanulmányukban 33,7 és 50,6 millió euróra

¹¹ KEMP et al. 2021.

¹² Globális Kezdeményezés a Nemzetközi Szervezett Bűnözés Ellen.

becsülik az embercsempészeknek a 2020-as év során kifizetett összeget a nyugat-balkáni migrációs útvonalon.¹³ A módszertanuk szerint meghatározott képletek alapján mindkét irányba 20%-os hibahatárral számolva határozták meg a fentebb megadott összegek között mozgó értéket.

Sokak szerint a szerbiai migráncsempész-hálózat elsősorban a széles körben elterjedt korrupció miatt virágzik, amelynek eseteit ritkán vizsgálják ki. 2020 júniusában a Balkan Investigative Reporting Network (BIRN) jelentést tett közzé, amely feltárta, hogy bizonyos csempészek kapcsolatban álltak a szerb rendőrséggel és biztonsági erőkkel, és együttműködtek velük.¹⁴ Mivel az embercsempészek nagy hasznot húznak az otthonaikat elhagyókból, ezért némelyiküknek sikerül megvesztegetnie a rendőröket, hogy azok ne csak szemet hunyanak tevékenységük felett, hanem védelmet is kínálnak nekik. Következésképpen voltak olyan esetek, amikor a csempészláncban érintett személyeket őrizetbe vették, de utána már nem indítottak eljárást ellenük. Azonban nem érdemes a kialakult migrációs válsághelyzetért csak és kizárólag a szerb hatóságokat okolni, mivel ilyen mértékű bevándorlással egy nem EU-s tranzitállamnak rendkívül nehéz megbirkóznia.¹⁵

5. KONKLÚZIÓ

Egyre inkább fokozódik a nyomás Magyarország déli határán, ami a gombamód szaporodó embercsempész bűnszervezetek jelenlétének is betudható. A menekültek és bevándorlók keresik a módját annak, hogy átjussanak a magyar-szerb határon felállított biztonsági határzárón, amihez embercsempészek segítségére van szükségük. Ez utóbbiak évi euró tízmilliókat keresnek illegális tevékenységük során, és sok esetben rendkívül agresszív módszereket is bevetnek, hogy megvédjék saját érdekeltségeiket. Nemcsak a rendőrökkel és katonákkal csapnak össze időnként, hanem más embercsempész csoportokkal is, mely összetűzések során egyre gyakrabban fegyvert is használnak. Emellett a bevándorlókat is gyakorta megfenyegetik, és jelenlétükkel súlyos terhet rónak az egész régió lakosságára. A szerb hatóságok az elmúlt években szemmel láthatóan nem tettek meg minden tőlük telhetőt a bűnszervezetek visszaszorítása érdekében, ami miatt most a probléma eszkalálódni látszik. A szerb miniszterelnök, valamint belügyminiszter néhány héttel ezelőtti nyilatkozatai azonban

¹³ KEMP et al. 2021.

¹⁴ RYBARCZYK 2022.

¹⁵ RYBARCZYK 2022.

némi optimizmusra adhatnak okot, és a szervezett bűnözés elleni hatékony nemzetközi együttműködések is körvonalazódni látszanak.¹⁶

FELHASZNÁLT IRODALOM

FRONTEX (2022): EU's external borders in August: Highest number of arrivals since 2016. Frontex, 2022.09.09. Forrás: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-august-highest-number-of-arrivals-since-2016-cNniKc> (Megtekintve: 2022.09.12.)

INFO MIGRANTS (2022): *Refugee numbers in Serbia up 55% on 2021*. Info Migrants, 2022. Forrás: <https://www.infomigrants.net/en/post/41376/refugee-numbers-in-serbia-up-55-on-2021> (Megtekintve: 2022.08.20.)

KEMENES Tamás (2022): „Nem tartom valószínűnek, hogy a lövöldözés napi szintűvé válna” – Dobó Géza migrációkutató a Mandinernek. Mandiner, 2022.08.11. Forrás: https://mandiner.hu/cikk/20220730_dobo_geza_mcc_corvinak_migracio_ukrajna_oroszor_szag_haboru (Megtekintve: 2022.08.24.)

KEMP, Walter – Amerhauser, Kristina – Scaturro, Ruggero (2021): *Spot Prices. Analyzing flows of people, drugs and money in the Western Balkans*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime, 2021. május. Forrás: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2021/05/Spot-Prices-Analyzing-flows-of-people-drugs-and-money-in-the-Western-Balkans-1.pdf> (Megtekintve: 2022.08.18.)

MARSAI Viktor (2022): *A pénzüket védik a migránsok segítői*. Magyar Nemzet, 2022.08.17. Forrás: <https://magyarnemzet.hu/belfold/2022/08/a-penzuket-vedik-a-migransok-segitoi> (Megtekintve: 2022.08.22.)

KOVÁCS Blanka – PÁRDUCZ Árpád (2022): *Régi probléma új köntösben? – A szerb migrációs politika*. Horizont 2022/20. Migrációkutató Intézet, 2022.08.02. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2022/08/20220802_HORIZONT_2022_20_kovacs_blanca_parducz_arpad_regi_problema_uj_kontosben_az_szerb_migracios_politika.pdf (Megtekintve: 2022.08.15.)

¹⁶ A közeljövőben egy osztrák–magyar–szerb migrációs célú háromoldalú tanácskozás lesz a határvédelem erősítése és a fegyveres bűnözői csoportok hatékonyabb felszámolása érdekében. Lásd: MAGYAR NEMZET 2022.

Magyar Nemzet (2022): *Bakondi: Hamarosan megkezdődhet az első határvaszrok kiképzése*. Magyar Nemzet, 2022.08.03. Forrás: <https://magyarnemzet.hu/belfold/2022/08/bakondi-hamarosan-megkezdodhet-az-első-hatarvaszrok-kikepzese> (Megtekintve: 2022.09.13.)

PASTORE, Ferruccio (2020): *From Source to Corridor: Changing geopolitical narratives about migration and EU-Western Balkan Relations*. In: King, Russell-Oruc-Nermin (eds.): *Migration in the Western Balkans*. Routledge.

PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2022): *A nyugat-balkáni útvonal – migrációs trendek magyar szemszögből*. Stratégiai Védelmi Kutatóintézet. Elemzések 2022/12. Forrás: https://www.academia.edu/85036150/A_nyugat_balk%C3%A1ni_%C3%BAtvonal_migr%C3%A1ci%C3%B3s_trendek_magyar_szemsz%C3%B6gb%C5%91l (Megtekintve: 2022.08.18.)

POLICE.HU (2022): *Alagút a magyar-szerb határon*. Police.hu, 2020.06.05. Forrás: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/alagut-a-szerb-magyar-hataron-fotokkal> (Megtekintve: 2022.08.23.)

RYBARCZYK, Katarzyna (2022): *Migrants meet smugglers in Serbia: Is the Balkan route really closed?* BNE Intellinews, 2022.01.12. Forrás: <https://intellinews.com/migrants-meet-smugglers-in-serbia-is-the-balkan-route-really-closed-231642/> (Megtekintve: 2022.08.17.)

UNHCR (2022): UNHCR Serbia Update. Forrás: https://www.unhcr.org/rs/wp-content/uploads/sites/40/2022/08/JULY-2022-Stat-Snapshot.pdf?fbclid=IwAR2FVpp_9xXPceNq7AhsBEdUoFPbvSkq9lespFDpDmMQdKnIZ67MBgeIk8 (Megtekintve: 2022.08.21.)

HORIZONT ELEMZÉSEK

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Kóczán András Imre

Lektorálta: Pénzváltó Nikolett

Fotó: shutterstock.com

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Tárík Mészár, Dobó Géza, 2022

© Migrációkutató Intézet, 2022

ISSN 2677-1780